

گزارش دو گونه سن (*Hemiptera*: *Ectomocoris cordiger* Stål, 1866 و *Reduvius disciger* Horvagh, 1896) از برخی استان‌های ایران

A new report on two reduviid species, *Ectomocoris cordiger* Stål, 1866 and *Reduvius disciger* Horvagh, 1896 (Hemiptera: Heteroptera) from Iran

ماهرخ شگری مژدهی^{۱*}، علیمراد سرافرازی^۲ و ژینوس رستگار^۳

دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۲۵

پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۲

در بررسی تاکسونومیک سن‌های خانواده Reduviidae موجود در موزه‌ی حشرات هایک میرزایانس، بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، که در یک دوره ۶۰ ساله جمع‌آوری شده‌اند دو گونه سن از زیرخانواده‌های Peiratinae و Reduviinae شناسایی شدند. ویژگی اصلی زیرخانواده Peiratinae وجود یک درز عرضی روی پیش قفس سینه با فاصله کمی از وسط است. علاوه بر این کوکسای پای جلو عریض و دارای fossula spongiosa روی ساق پاهای جلو و وسط است. ژنیتالیای نر اندکی نامتقارن است. این زیرخانواده دارای ۳۵۰ گونه از ۳۴ جنس است. گونه *Ectomocoris cordiger* Stål, 1866 متعلق به زیرخانواده Peiratinae از استان گیلان، لوشان، بیورزن، ۱۳۷۶/۶/۵، ارتفاع ۹۰۰ متر، ۴۰°۳۶' شمالی و ۴۹°۳۴' شرقی، سه عدد نر و یک عدد ماده (سرافرازی، بدیعی و نظری) گزارش می‌شود. اندام *Fossula spongiosa* که روی ساق پای جلو و در بیش‌تر زیرخانواده‌های این خانواده روی ساق پاهای جلوی و میانی دیده می‌شود اندام تغییر شکل یافته‌ای است که به افزایش کارایی شکارگری این حشره کمک می‌کند و در عین حال صفت مناسبی برای تفکیک جنس‌ها و بعضاً گونه‌هاست. جنس *Ectomocoris* از این زیرخانواده دارای اندام *Fossula spongiosa* است که بیش از نصف قسمت زیرین ساق پای جلویی را اشغال کرده است. اندازه این گونه متوسط، به رنگ قهوه‌ای تیره و یک لکه قلبی شکل به رنگ قهوه‌ای متمایل به زرد روشن روی *clavus* و چسبیده به منطقه *corium* بال جلویی است. سر قهوه‌ای تیره، شاخک‌ها تا حدودی قهوه‌ای روشن، چشم‌ها بزرگ و دارای یک درز پشت چشم‌های مرکب، دارای چشم‌های ساده مشخص است. گونه *E. cordiger* منشأ پالئوآرکتیک دارد و بعدها در نواحی خشک اطراف مدیترانه و اورینتال مجاور پالئوآرکتیک نیز دیده شده است. گونه *Reduvius disciger* Horvagh, 1896 متعلق به زیرخانواده Reduviinae است. زیرخانواده Reduviinae معمولاً به واسطه دارا بودن چشم‌های ساده، پنجه سه‌بندی، دو سلول بسته در بخش غشایی بال جلو و *fossula spongiosa* روی ساق پای وسط و جلو شناخته می‌شود. اعضای این زیرخانواده به واسطه نداشتن ویژگی‌های مرفولوژیک مهم سایر زیرخانواده‌های این خانواده از بقیه جدا می‌شوند. بالغ بر ۱۰۰۰ گونه از ۱۴۰ جنس در جهان گزارش شده‌اند. این گونه از استان‌های آذربایجان شرقی، کلبر، روستای تاتار، ۱۳۸۶/۸/۷، ۳۵۰ متری، ۳۹°۰۱' شمالی و ۴۴°۴۶' شرقی (سرافرازی). اردبیل، روستای زیوه، ۱۳۹۰/۷/۲۲، ارتفاع ۵۶۰ متر، ۳۸°۰۷' شمالی و ۴۸°۱۵' شرقی (مفیدی، ابراهیمی). اصفهان، نطنز، ۱۳۶۷/۶/۳۰، ارتفاع ۲۰۵۰ متری، ۳۳°۳۰' شمالی و ۵۵°۵۱' شرقی (هاشمی و بدیعی). کرج، ۱۳۵۰/۷/۲۵، ۳۵°۴۳' شمالی و ۵۱°۶' شرقی. تهران، ۱۳۷۶/۱۰/۷، ۳۶°۰۸' شمالی و ۵۱°۱۵' شرقی (هاشمی). خراسان رضوی، نیشابور، زبرخان، ۱۳۵۶/۶/۲۱، ارتفاع ۱۴۰۰ متری، ۳۶°۴' شمالی و ۵۹°۱۶' شرقی (پازوکی و عبایی). خوزستان، اهواز، ۱۳۵۳/۵/۱۳، ۳۱°۱۹' شمالی و ۴۸°۴۰' شرقی (زئری).

۱ و ۲- بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، تهران

۳- استادیار گروه گیاه‌پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار

مسئول مکاتبات: mozhdehi1348@gmail.com

سیستان و بلوچستان، خاشک، ۱۳۴۶/۵/۱۸، ارتفاع ۱۴۵۰ متری، $28^{\circ}13'$ شمالی و $61^{\circ}12'$ شرقی (میرزایانس و پازوکی). فارس، کامفیروز، تنگه بستانک، ۱۳۶۹/۵/۱۱، ارتفاع ۱۷۵۰ متری، $30^{\circ}20'$ شمالی و $52^{\circ}8'$ شرقی (ابراهیمی و بدیعی). گلستان، پارک ملی گلستان، سلگرد، ۱۳۷۵/۷/۲۹، ارتفاع ۱۱۵۰ متری، $37^{\circ}29'$ شمالی و $59^{\circ}10'$ شرقی (ابراهیمی و نظری). لرستان، ۱۳۴۷/۷/۳۰ (میرزایانس و بدیعی). مرکزی، آشتیان، ۱۳۷۶/۸/۷، ارتفاع ۲۰۰۰ متری، $34^{\circ}19'$ شمالی و $50^{\circ}18'$ شرقی شش عدد نر و چهار عدد ماده (براری و مفیدی). این گونه در نواحی جغرافیایی ایران-توران یافت می‌شود. شناسایی‌های انجام شده توسط دکتر P. Moulet از موزه ریکوین (Requien) کشور فرانسه تأیید شدند.